

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs XI. Vineam suam pacificam in ea quae habet populos: tradidit eam
custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

Ioha. 16. pax concedatur, nisi coram eo. nisi presente illo qui suos sic pugnatos consolans dicit, *confidite, ego vici mundum; ac si diceret, quia ego vici, per me & vos vincetis?*

Rectè ergò spòsa dicit, *ex qua facta sum coram eo, quasi pacem reperiens, ego murus, & vbera mea sicut turris: quia ex quo eius gratia viri carnales affectus, & spiritali sum pace confortata, possum pro aliorum quoque salute stare, & verba exhortationis constanter edicere. Vbera nempe mea sicut turris, quia tantum ex diuina gratia in verbo exhortationis excreui, vt possum iuxta Prophetam montem excelsum ascendere, & exaltare in fortitudine vocem meam, vt euangelizem Ierusalem. Nèpè murus sum ad defendendum & custodiendum populum Dei, & vbera mea sicut turris, vt possum ex alto prospicere, & à longè futura annuntiare.*

Quare spòsa vocetur murus, & vbera sua sicut turrem. Esa. 40.

VERSUS XI.

Vinea fuit pacifico in eâ qua habet populos: tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos.

Magnoperè considerandum, quis iste pacificus, vel quæ sit vinea pacifici, qui verò populi, vel qui custodes, siue quis fructus vinea istius.

Christus quare dicitur pacificus. Psa. 75. Pacificus iste Dominus est Iesus Christus, propter causas superius prænotatæ prænotatæ pacis: pacificus appellatur, cuius in pace factus est locus, quique nos in pace vocauit,

soluens inimicitias in carne suâ, legem mandatorum in decretis euacuans, vt duos cõderet in semetipso, in vno nouo homine faciens pacem, vt reconciliaret vtrosg, in vno corpore Deo, per crucem interficiens inimicitias in semetipso, & veniens euangelizauit pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Ephes. 2.

Illuminato oculo interioris hominis diligenter inspiciendum, quã congruè, quã verè, & vnice pacificus iste sit, qui tales & tantas, tamquæ longas inimicitias soluit in carne sua, factâ reconciliatione per sanguinem suum inter Deum & hominem, non temporali sed æternâ, cuius reconciliationis miranda & adoranda maiestas tunc magis agnoscitur, quando inimicitia quã, litas & quantitas pensatur. Quantã enim inimicitiam primus homo contraxit erga Deum per inobediẽtiã malum, vt non solum felicitatẽ illam paradyfi, in quo positus erat amitteret, verum etiam mortem præuaricationis vlticem susciperet? Sed huius inimicitia pòdus per successionem humanæ propaginis ex augmento malitiæ & nequitia succreuit, vt ipse conditor sicut dicit scriptura, *tactus dolore cordis intrinsecus diceret, pœnitet me fecisse hominem, & idcirco data iudiciali sententia, excepto Noe qui tunc solus cum vxore & filijs saluatus est, vindice aqua totus consumptus sit mundus.* Gen. 6.

Quis autem huius tantæ inimicitia pondus resolveret? nunquid

Non Angelus sed solus Deus potuit pro peccato Adæ satisfaccere.

Pax temporalis in natiuitate Christi cuius figura fuerit. Luc. 2.

Salomon figura huius fuit Pacifici Christi.

Angelus? sed angelus æque ut homo creatura Dei gratia Dei indigebat, & creatura creaturam ab huiusmodi necessitate liberare non poterat. Venit ergo ipse conditor creaturæ, nullius indigens, omnipotens, & huius inimicitæ parietem destruere, reconciliationis autem & pacis veræ æternum pactum statuere sine aliquo obstaculo omnimodis sufficiens. Qui quoniam per diuinitatem videri non potuit, ut visibilis fuerit, per humanitatem venit, cui nascenti signo temporalis pacis totus occurrit mundus, annuntians & prædicans in signe illius summæ & æternæ pacis per eum constituendæ; vnde & in eius natiuitate clamabant Angeli, *gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Quis ergo magis & verè pacificus, quam iste talis & tantæ pacis æternæ conditor æternus? Salomon quidem qui ex nomine suo dictus est *pacificus*, Salomon quippè interpretatur *pacificus*, temporalem pacem Rex temporalis Deo concedente habuit, quatenus domum Deo nullo impediante ædificaret, sed suo nomine, & opere, & tempore hunc verum pacificum præcessit, sicut nox diem, umbra veritatem, qui ut sibi domum sanctam videlicet Ecclesiam conderet, signum huius mirandæ & conseruandæ pacis quasi in funda-

mento posuit, *pacem*, inquit, *relinquo vobis, pacem meam do vobis.*

Ioh. 14.

Huius pacifico fuit vinea, sancta videlicet Ecclesia, quæ idcirco non incongruè vinea nuncupatur, quia si cultura siue natura vineæ attenditur, non paruum sui profectus vtilitatem, ex eius similitudine sibi attrahere videtur. Quis nempe modus est culturæ quæ vineæ adhibetur? putationis tempore recisis inutilibus sarmentis quasi purgatur, deinde circumfossa erigitur, & ad palos religatur; porro si naturæ eius qualitatem attendas, videbis quia primò viuam defigit radicem, deinde quia flexibilis & caduca est, quasi brachijs quibusdam, ita clauiculis quicquid comprehendit, stringit, hisque se erigit & attollit. Quænam est in Ecclesia siue in qualibet anima putatio, nisi vitiorum de cordibus amputatio? quæ autem circumfossio, nisi per compunctionem & confessionem peccatorum, ad mentem reductio? quasi enim sarculo quodam compunctionis moles terrenorum operum ad memoriam reducit, ut per confessionem & satisfactionem mens exonerata, melius in bonis actibus fructificare possit. Quid autem agit huius officij minister qui penitentem suscipit, eique confitentem modum penitentis imponit? manu certè consolationis & spe diuinæ miserationis erigit, & quale deinceps

Vinea pacifici id est Christi Ecclesia est.

Modus culturæ vinearum quomodo Ecclesiæ conueniat.

Officium Confessorij.

inceps vitæ propositum teneat, per sanctorum exempla proponit, quibus se quasi ad palos religatus, ne cadat sustentare debeat,

Iuxta naturam vitis profectus Ecclesiæ consideratur.

Porro iuxta naturam vitis, Ecclesiæ siue cuiuslibet animæ profectus consideratur, quia postquam fidei radice plantata & fixa fuerit, repressa humilitatis propagine, ne aliquibus procellis vel tempestatibus sæculi possit reflecti siue deduci, quasi clauiculis & circulis, amplexibus charitatis proximos quosque complectitur, & in eorum compunctione requiescit.

Talis ergo vinea fuit vero pacifico, Domino nostro Iesu Christo, non quod modò non sit, vel in futuro esse non debeat, sed fuit dictum accipere debemus in præscientia & prædestinatione ipsius, sicut alibi scriptum est de omni creatura, quod factum est, in ipso vita erat, quia in eius præscientia omnia iam erant & viuebant, quemadmodum in mente alicuius artificis rei faciendæ forma vel exemplar est, cuius similitudinem manus operantis imitatur, ut rem in apertum producat.

Ioh. 1.

Act. 4.

Vinea autem fuit in ea, subauditur pace, quæ habet populos, quia Ecclesia non de vna gente Iudæorum, sed de omnium est nationum populis collecta, in vnitatem fidei, dilectionis &

pacis, sicut scriptum erat eis cor vnum & anima vna: porro notandum quod non dicit, in ea pace quam habent populi, sed quæ habet populos, ut magis attendatur gratia vocantis, iustificantis, glorificantis, quam labor & studium volentis, currentis, comprehendere nitentis; quia sicut dicit Apostolus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: ipse est enim pax nostra qui fecit vtraque, vnum, & ea pax quæ exuperat omnem sensum. Cum ergo ista pax habet populos, non potest aliquod schisma, siue aliqua dissensio vnitatem fidei illorum irrumperere, quin firmiter in ea pace ita cohæreant, ut electissima vinea vero pacifico Domino nostro Iesu Christo fiant: nam si ipsi haberent pacem sine habente eos pace, non firma radice tenerentur, quia illi paci complantati non essent, in qua in idipsum dormirent, & requiescerent. Quæ dormitio & requies post hanc vitam datur in idipsum, quia videbimus eum sicuti est, & non est ibi transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, sed pacem quam semel acciperimus, in æternum sine aliqua permutatione seruabimus.

Vinea Domini bur in ea pace dicitur esse quæ habet populos.

Rom. 9.

Eph. 2.

Philip. 4.

in Ps. 4.

1. Ioh. 3.

Iacobi. 1.

Sed hos populos quos habet ista pax, quamuis primo loco accipere debeamus vniuersalem Ecclesiam ex Iudæis & gentibus congregatam, secundo tamen loco non incongruè accipere possumus particularem Ecclesiam, per diuersa profectio-

Per populos quos habet pax vniuersalis & particularis Ecclesia accipitur.

fectionum genera in ipsa vniuersali constitutam, quæ etiam *vinea Domini* potest dici, & eadem pace & vnanimitate debet colligari. Porro si ad indiuidua descendamus potest non absurdè dici *vinea Domini* aliqua fidelis & Deo seruiens anima, cuius cultor Spiritus sanctus est per gratiam, quoniam secundum formam superius positam, quam vniuersitati diximus congruere, singulari quoque non inconuenienter videtur competere, videlicet vt hoc eius sit studium vitia & peccata veluti inutilia sarmenta manu pij laboris per cooperatricem gratiam rescindere, terrena opera per compunctionem & confessionem, quasi per circumfossionem ad mentem reducere, sicque pœnitendo & bona opera agendo acceptum Deo fructum adferre.

Vinea Domini anima fidelis est.

Custodes vinearum sunt Apostoli eorumque successores.

Tradidit eam custodibus, custodes huius vinearum, hoc est sanctæ Ecclesiæ, fuerunt sancti Apostoli, siue eorum successores Apostolici viri, quorum studij & diligentia fuit, eam in sanctitate & iustitia erudire, & à malorum operum atque prauorum dogmatum peste, verbo & exemplo defendere, non quod eorum proprij fuerit operis, quicquid in hac custodia consecuti sunt profectus, sed quod ministri & officiales fuerint diuinæ operationis & efficientia, sicut dicitur à Domino in

Num. 6. Numeris ad Aaron; vos ponite nomen meum super filios Israel, ego Dominus benedicam eos: ac si alijs verbis dicat,

vos per ministerium vobis traditum gratiam meam verbo & opere transfundite hominibus, meum erit, ipsius gratia bonum in eis ostendere & ad effectum perducere.

Verbum autem *traditionis*, quod hac enuntiatione prolatum est, non absque formidine attendendum, omnibus Ecclesiarum Prælati atque eorum subiectis, quia & illos ad prudentiam, & istos ad obedientiam virtutem cautos & sollicitos esse præmonet. Loquitur autem Prælati Apostolus, attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo: porro subiectis, obedite, inquit, propositis vestris, & subiaceate eis, ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris, vt cum gaudio hoc faciant, non gementes, hoc enim non expedit vobis. Vos ergo hoc est Prælatos, cum sollicitudine, prouidentia, & istos, hoc est subiectos cum humilitate, obedientia attentos facere debet, propter verbum *traditionis* huius, quo dicitur, *tradidit eam custodibus*.

Si ergo Deus Ecclesiam suam tradidit custodibus, valde timendum est, ne, si custodes custodiam negligunt, & custodiendi custodes despiciunt, vel custodiae repugnant & detrahunt, illum qui custodes posuit, & custodiam statuit, grauitè offendant. Isti nempe custodes Deus speculatores appellat, sicut ipse Prophetæ loquitur, speculatorem dedi te domui Israel, quæ vides, annuntiabis eis ex me;

Prælatos Ecclesiæ quam deccat esse attentos super sibi commissos, & subditos è contra obedientes

Aët. 20.

Hebr. 13.

Periculum Prælatorum quantum sit.

Ezech. 3.

me, quæ vides, inquit, annuntiabis esse ex me, hoc est, quæ oculo mētuali intelligis, siue oculo corporali aspicias, corrigenda vel emendanda annuntiabis eis, exhortatione, consilio & præcepto, ex me, hoc est secundum rationem & modum quem tibi aspirando præmonstrauero. Et in huius custodiae traditione ipsis custodibus siue speculatoribus periculum, & modum euadendi periculum Deus proponit, dicens, si dicente me ad impium morte morieris, & non annuntiaueris ei, ipse quidem in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ecce periculum: Modus verò euadendi periculum istud, sequitur in eo quod dicit, si autem annuntiaueris impio, vt ab iniquitate sua conuertatur, & ille tenon audierit, ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autē animā tuā liberaſti. Hoc ergo custodibus, hoc est Prælati in Ecclesia periculum pro negligentia, securitas pro vigilantia proposita est, vnde maior eos cura & sollicitudo erga officium sibi creditum tenere debet.

Modus euadendi periculum Prælatorum.

Ezech. 3.

Subiectorū quantum sit periculum ex inobedientia & contemptu Prælatorum.

LHC. 10.

Porro priuatorum siue subiectorum non minus, imò grauius est periculum pro contemptu & inobedientia; quia cum Prælati ex infirmitate & negligentia plerumque peccent, isti ex superbia & temeritate delinquant, & illorum contemptus & reuerentia Dei est contemptus siue reuerentia sicut ipse dicit, qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit: & ad Pro-

phetam, quem dicit se speculatorem domini Israel dedisse, ideo, inquit, te non audiunt, quia audire me nolunt, quia domus exasperans est. Mala & metuenda appellatio, vt domus indisciplinatorum & inobedientium, domus exasperatrix nuncupetur, & alio loco dura ceruice & incircumcisi corde dicantur, quia spiritui Sancto resistent. Qui enim verbo disciplinae & honestatis resistent, Dei verbo resistent, verba autem Dei spiritus & vita sunt, atque ideo Spiritui Sancto resistent. Vnde Propheta quia Dei verbo resistere damnabile vidit, bonitatem & disciplinam se doceri à Deo postulauit, eò quod mandatis eius crediderit & obediens fuerit.

Ezech. 3.
Domus exasperans domus inobediens est.

Act. 7.

Ioh. 6.

Psal. 118.

Deut. 21.
Lex veteris testamenti de filio inobediente.

I. Pet. 5.

Porta iudicij in Ecclesia qua sit ad qua in obediens examini debent.

Præcepit autem sermo diuinus in sacra lege de filio contumaci & proteruo atq; inobediente, vt apprehensum parentes ducant ad seniores ciuitatis & ad portam iudicij, ne scilicet suam præcipitent sententiam, sed sapientes adhibeant in testimonium: nam scire debent, quia prima generis nostri quam omnes luimus culpa est inobediētia, & quia cōtumacibus & proteruis nullam iustitia Dei reponit veniam, sed sicut scriptum est, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Semper enim rales ad portam Iudicij examinandi sunt, vt si in sua contumacia vel temeritate permanserint, & obedire noluerint, à consortio fratrum eijciantur; si verò pœnituerint, & humiles & quieti fue-

M m

rint,

rint, denuo recipiantur. Hæc est enim porta iudicij in ciuitate Dei hoc est sancta Ecclesia, vt contumaces & rebelles si corrigi nolunt, ferro excommunicationis tanquã putrida membra à corpore Ecclesiæ præcidantur, de quibus scriptum est, à nobis quidem exierunt, sed non erant ex nobis: porò pœnidentes & suæ malitiæ finem imponentes, tanquam curata & sanata membra in corpus Ecclesiæ reponantur. Igitur cætera quidem peccata toleranda sunt in domo Dei, contumaces autem & proteruos filios, seueritas Patrum sapientum obruit, vt auferat malum de medio sui, cum autoritate legis Domini quam memorauimus; imò proprio exemplo Dei, qui inobedientes primos homines de paradyso expulit.

Verbum igitur traditionis, quod de Domino vineæ pronuntiatur, non negligenter sed diligenter & cum timore cogitandum & pensandum est, quia vtrobique neglectum vel contemptum, siue à Prælati siue à subiectis ad tradentis respicit iudicium. Vir affert pro fructu eius mille argenteos.

Diligens & studiosus inspector huius Capituli perpendere debet, quis vel qualis, aut quantus sit huius vineæ fructus qui tanti prætij æstimatur, vt pro eius assecutione non decem, aut viginti, aut triginta, sed

determinatè mille sunt argentei deferendi, & qui hos deficiens, comparare hunc fructum possit non quilibet potens & diues, siue officialis vel priuatus, sed absolutè vir dici, & esse debeat.

Quis igitur fructus est iste? nimirum quidã ille qui velut tribus pulchritudinis coloribus depingitur, videlicet potètia, sapientia, bonitate: potentia quidem qua nihil efficacius, sapientia qua nihil rationabilius, bonitate qua nihil dulcius. Nam potentia nulla impossibilitatis vel infirmitatis lege constringitur, sapientia nihil admittit quod rationis virtute careat, bonitas tanta dulcedinis multitudine affluit, vt nihil supra. Præterea huiusmodi fructus attactus & vsus efficax & saluberrimum sanitatis toti homini præbet experimentum. Sed vbi hoc in creaturis & visibilibus inuenitur? nunquid in Angelis? scriptum est autem, quia & in Angelis suis iniquitatem reperit. Creatura enim corruptioni & mutabilitati subiacere potest, quod autem non potest, immutabile & incorruptibile esse necesse est.

Porò tres pulchritudines huius fructus diximus tales esse, vt nihil supra se suscipere possunt, potest tamen aliquid infra esse, quod ex earum affectione vel participatione dicatur aliquo modo potens, sapiens & bonum esse, sed

Fructus vineæ Dei, Deus est.

Iob. 4.

Fructus vineæ Dei tres habet pulchritudines.

Iob. 2.

Gen. 3.

sed non substantialiter potentia, sapientia, bonitas. Quod enim susceptibile & participabile est, non idem est quod suscipiens & participans: nam suscipiens & participans est, quando nec suscipit nec participat, atque ideo mutabilitati subiacet & potest corrumpi: porro susceptibile & participabile in sui semper essentia immutabiliter consistens nunquam potest corrumpi; nulla autem creatura susceptibilis & participabilis est. Deus igitur est. Cum ergo quærimus, *quisnam fructus huius vineæ sit*, & omnes eius virtutis & pulchritudinis circumstantias attendimus, procul dubio Deum esse postremo concludimus. Susceptione autem ex participatione hoc consequitur rationalis creatura, ut quandoque transeat in incorruptionem & immutabilitatem, non naturâ, sed gratia, atque ita ex homine operante & Deo cooperante, quasi nascitur & crescit fructus iste, qui est premium omnium ad Dei regnum pertinentium, & appellatur vera beatitudo. Vera autem beatitudo ipse est **D E U S**, quem habere & quo frui æternaliter esse verè beatum esse. *Fructus igitur iste D E U S est.*

Creatura quomodo in corruptione suscipiat.

Esa. 63.

Fructus vineæ Dei qualis sit, &

Porro de qualitate huiusmodi fructus quid dicemus, cum de ea

scriptum sit, quod *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit*: Veruntamen superius eundem fructum tribus distinximus coloribus, quod magis ad qualitatem pertinet, non quod differentia colorum diuersum faciat fructum, sed quod hæc diuersitas ita inseparabiliter vni substantiæ cohæreat, ut nullam proprietatis virtutem & efficaciam aliquo modo adimat. Sicut enim, verbi gratia, in vno aliquo subiecto tres conueniunt colores, & vnus nomen habet ut dicatur rubeus, alter albus, tertius viridis, vna tamen substantia & eadem est, quæ hos continet; sic in isto fructu, cum aliud non sit potentia, aliud sapientia, atque aliud bonitas, vnus tamen & idem est fructus, & vnam atque eandem virtutem & efficaciam ubique habet, videlicet posse, sapere, vegetare, quæ tamen efficiunt ut nihil boni sit, quod eius plenitudini desit.

quomodo à quidditate eius differat

De quantitate verò huius fructus quid dicendum est, cum tanta immensitatis sit, ut nullo circumscribatur loco, nullo concludatur termino? videtur tamen quedam spatia habere, non secundum se, sed secundum participans: nullum autem huius rei participans esse potest, nisi rationalis creatura. Porro rationalis

Fructus vineæ Dei quæritur sit.

Rationalis creatura, alia spiritua- lis alia corporalis.

lis creatura, altera spiritualis est, ut Angelus & anima, altera corporalis ut elementa, & quæ ex his composita sunt. Sed quia non est huius loci de corporalis rei dimensionibus disputare, quæ linea, superficie, vel solido corpore constituentur, fructus autem iste de cuius

Ioh. 4.

quantitate dicere cœpimus, non corporalis sed spiritualis est; *Deus enim Spiritus est*, de cuius quantitate quia incomprehensibilis & incircumscriptus est, nec cogitare nec dicere aliquis potest, videamus tamen nunc, quæ sint spatia quæ habere potest non secundum se, sed secundum participans.

Deus non secundum se, sed participans spatia sua habere possit.

Quicquid enim honestatis, sanctitatis, bonitatis, disciplinæ vel scientiæ habere potest participans anima, de participabili Deo quasi per profluentem in se gratiæ sumit vigorem; atque per hoc videtur habere participans aliquid longius vel breuius, latius vel angustius, altius vel inferius, secundum quod illi placet distribuere, qui *dat unicuique gratiam secundum mensuram fidei*. Vnde Apostolus ad illos loquens quos ad huiusmodi dimensiones suscipiendos hortabatur, *in charitate*, inquit, *radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, altitudo, & profundum.*

Rom. 12.

Quia verò fructus iste, de quo loquimur, de radice charitatis nascitur & crescit, & ad maturitatem quasi ad perfectionem pervenit, non quantum ad capabilem Deum, qui semper perfectus, sed quantum ad capace[m] hominis mentem, qui augmento & detrimento subiacet, ut hoc modo proficiendo Deum quandoque comprehendat, cum quo suo modo perfectus & incommutabilis fiat, primo videamus de ipso nostro Domino Iesu Christo, quomodo iuxta humanitatem de radice charitatis omnes has in se suscepit dimensiones, longitudinem videlicet, latitudinem, altitudinem, & profundum: *quis enim maiorem eo charitatem habuit, qui animam suam pro quibus suis posuit?*

Ioh. 15. 10.

Si autem ponamus oculos mentis, in genere & qualitate passionis eius, videbimus omnes has dimensiones in ea venerabiliter & laudabiliter contineri, & hoc exemplo omnem Christianam animam utiliter promoueri. In figura quippe crucis, notandæ sunt quatuor dimensiones istæ, scilicet longitudo, altitudo, latitudo & profundum, quæ ex radice charitatis Christi in totum protenduntur mundum, significantis & monentis omnem animam, quæ eius passione redempta fuerit, si prædictum fructum hoc est æternam beatitudinem consequi voluerit, eiusdem charitatis dimensionibus, iuxta modum & mensuram sibi concessam, ad eam pertingere debere.

Christus in cruce quatuor dimensiones charitatis, longitudinem, latitudinem, altitudinem, & profundum habuit.

Fructus vineæ Dei procedit de radice charitatis.

Quia verò fructus iste, de quo loquimur, de radice charitatis nascitur & crescit, & ad maturitatem

LATA

Luc. 23.

Ioh. 13.

Item beati-
tudo fru-
ctus vineæ
Dei est.

Mat. 20.

Colos. 2.

Ioh. 3.

Ioh. 1.

Lata enim debet esse charitas, quia usque ad dilectionem inimicorum extendi debet, sicut Christus in cruce pendens pro inimicis oravit, dicens, *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciant: longa debet esse, quia non horaria, sed usque ad finem vitæ, sicut de Christo scriptum est, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos; tantam quippe perseverantiam debet habere charitas, ut pro nullâ tribulatione vel angustia deficiat: alta debet esse, propter causam finalem, ut scilicet attendat propter quid agat vel patiat, hoc est propter æternam beatitudinem, quæ est fructus iste, de quo loquimur, propter quem semper sursum intendere, & in cælo conversationem habere monetur: profundum debet habere, quia nunquam absque timore debet esse, sed semper attendere, quod quicquid ex latitudine, longitudine, & altitudine consequitur, non ex suis meritis, sed ex Dei misericordiam habet, & ideo quia ignorat occultum & profundum Dei iudicium, quare vnum eligat, & alterum repellat, & semper finis incertus est, dum multi vocantur, pauci eliguntur, nunquam sine timore debet esse.*

Itaque quoniam in Christo habitat omnis plenitudo corporaliter, & ei non ad mensuram dat Deus spiritum, omnes autem sancti de plenitudine eius accipiunt, gratiam pro gratia; videntur ad harum dimensionum spatia,

suo quique modo vel mensuram pertingere, secundum quod eis dat, qui plenarie habet, & de sua plenitudine dare potest quantum voluerit.

Porro quia charitas veluti centrum in medietate posita omnes quasi per circumferentiam virtutes tangit, omnis enim virtus ex radice charitatis descendit; cumque omnis motus sex species habeat, fit namque ante & retro, sursum & deorsum, dextrorsum sinistrorsum; ad quamcunque partem mens hominis intentionem dirigit pro consequendo eiusmodi fructu, semper originem omnis boni motus à charitatis vigore accipit. Et quia ipse homo minor mundus dicitur, ad instar maioris mundi quatuor constat elementis, quatuor quoque mensuratur partibus, quibus continetur totus, si ad Dei similitudinem conferendam fuerit institutus, videlicet prudentia, iustitia, temperantia, fortitudine.

His quatuor partibus à centro mentis, hoc est charitate æqua distantiam porrectis, quicquid virtutis in anima potest esse, quasi circumferendo tangis & concludis.

Hæc ergo aliquo modo esse potest mensura siue dimensio, quam potest habere fructus iste participabilis, non secundum se, ut dictum est, sed secundum participans, ut quandoque à participante sicuti est adeptus,

Charitas aliarum virtutum centrum est.

Homo minor mundus dicitur.

Mensura fructus vineæ Dei quæ sit.

tus, omnem deinceps adimat dimensionis in crescendo passibilitatem siue mutabilitatem, & conferat perfectè æternam impassibilitatem, immutabilitatem, immortalitatem.

Igitur iste fructus vera est beatitudo, vera autem beatitudo est Deus, cuius qualitas & imensitas incõprehensibilis est. Sed quia iam cognouimus, qui sit fructus prescriptæ vineæ, videamus nunc de offerente, qui sit, quia vir dicitur esse, nec aliter nisi vir sit, offerre possit. Vir quippe à virtute dicitur, & qui pro tanto fructu afferre debet, oportet vt virtutum pulchritudine & gratiâ resplicdeat, quia non erit accepta oblatio, quã nulla virtutum commendat claritudo. In ratione enim dati & accepti ea debet esse forma vt talis sit in dante habitus compositio, & honestatis atque disciplinæ gratia, vt in accipiente pariat beneplacitum & hilaritatem vultus, & munus reddat acceptius. Et si hoc disciplinæ & honestatis bonum mortales inter se affectant, & approbant homines, quid putamus Deum omnipotentem & immortalem velle & quærere à nobis, cuius natura bonitas, sanctitas, honestas singularis & disciplina est? Ergò qui tali Domino offert, indutus debet esse fortitudine & præcinctus virtute: fortitudine quidem mentis ad coercenda & repellenda vitia & peccata, virtute animi ad bona opera agenda & exercen-

Quare dicitur Vir, qui pro fructu vineæ Dei affert mille argenteos.

Pf. 92.

da. Non enim recta est oblatio, quam culpæ repellit obfuscatio, quia & Cain Dominus dixit, si rectè offeras, rectè autem non diuidis, peccasti. Gen. 4. Rectè quidem obtulit, qui fruges terræ Deo dedit, sed non rectè diuisit, qui cor in malo detinuit, & oblationem suam inuidiæ peste maculauit: secernere enim debuit bonum à malo, quia nulla participatio lucis ad tenebras, nec possunt in conspectu Dei simul esse veritas & falsitas, æquitas & malitia. Rectè quidem obtulit, quia cui debuit, Deo obtulit, sed non rectè diuisit, quia quod erat melius Deo negauit, quod vilius dedit: non enim satis Deo charus est, imò Deo indignus est, qui rem suam illi quidem offert, seipsum autem sibi retinet.

Talem ergò virum Propheta describit in primo psalmo, vbi huiusmodi habitum viri & propositum repræsentat, quem psalmum quia intelligentibus notus est, quicunque hunc virum assumere cupit, iugiter meditetur, & opere exerceat: alio quoque loco hunc eundem virum breuiter commemorat dicens, beatus vir qui timet Dominum, in mandatis eius cupit nimis, & cætera, hoc est enim quod hunc virum efficit & beatum, quia virtutis est timere Deum, & mandata eius considerare & seruare; beatitudinis verò, quod propter hoc, potens in terrâ erit semen eius, & iustitia eius manet in seculum seculi.

Pf. 3.

Descri-

Quid per mille argenteos accipiendum, quos Vir offert pro fructu vineę Dei.

Es. II.

Es. 18.

2. Tim. 2.

Gen. 1.

Descripto offertore, quem Virum decet esse, videndū nuno quid sit, quod pro tali fructu vir offert & afferre debet. Mille, inquit argenteos: millenarius numerus pro perfectione ponitur; argentum autem castorum eloquiorum purum & lucidum designat sensum, sicut scriptum est, *eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum.* Sed quid possumus dicere *argenteum* de hoc argento formatum & inscriptum? si diligenter inspiciamus, quid est quod format, vel inscribit in mente hominis imaginem Dei, imaginem sanctitatis & iustitię, nisi *præceptum Domini lucidum illuminas oculos*, oculos videlicet hominis interioris? Vbi autem præceptum Domini audimus, & vnde cognoscimus, nisi ex sancta scripturā quę est eloquium Domini? Hęc ergo scriptura bene intellecta format, & quasi quandam inscriptionem facit in mente hominis, vt cum electione sanctę scripturę charitatem perfectē assumpserit, *de corde puro, & conscientiā bonā, & fide non fictā*, argentei cuiusdam monetam suscipiat, hoc modo inscriptam, *ad imaginem & similitudinem Dei.* Hanc enim formam ipse rerum conditor homo i creando imprimendam instituit, dum dicaret, *faciamus hominem ad imaginem & similitudinē nostrā*, quod est dicere, *faciamus hominem videntem rationabilem, Deo simi-*

lem: cuncta etenim animantia duplici honore præcellit hominis conditio, dum dicitur *ad imaginem & similitudinem nostram*; *ad imaginem* videlicet, vt sit rationalis, *ad similitudinem nostram*, vt rectus sit sectando iustitiam Dei. Horum altero scilicet rationalitate carere non potest, alterum, hoc est diuinę rectitudinis vel iustitię similitudinem nisi per gratiam assequi non potest: sed ea quā carere non potest homo facultas rationalitatis instrumentum est, siue oculus quidam ad quærendam similitudinem Dei. Est ergo inexcusabilis, cum ad Dei similitudinem non peruenerit, quia videlicet bono instrumēto ad hoc, propter quod sibi datum est, vt noluit.

Hominis conditio duplici honore cuncta animantia præcellit.

Verum cum primum fecit Deus hominem, non solum rationalem, sed & similitudinis suę fecit honore pollentem, *Deus enim, inquit, scriptura, fecit hominem rectum, ipse verò implicuit se multis quæstionibus.* Nunc autem seductus perdidit quidem honorem similitudinis Dei, se facultas rationis in eo permansit, per quam reuocantem audire, & ad restaurationem sui ducem ac præceptorum valeat sequi. *Argentum* ergo huiusmodi diuinus & summus ille trapezeta in animā hominis inscripsit, quando eam rationalem & suę sanctitatis participem fecit. *Quocirca*

Eccles. 7.

P 48.

Matth. 22.

circa debitor est homo Deo, ut quia Deum hoc duplici honore insigniuit, intelligat debitum suum, videlicet ut rationis capax, ipsa ratione duce semper ad Dei similitudinem per sanctitatem proficiat, *ne si non intelligat, comparetur iumentis insipientibus, & similis fiat illis.* Hoc denique debitum quia homo debeat Deo ostendit Dominus in Euangelio, quia cum tentaretur à scribis & Phariseis dicentibus, *sicut censum dare Casari an non, respondit, ostendite mihi numisma census; qui cum ostendissent dixit, cuius est hæc imago & superscriptio? quibus respondentibus, Casaris, reddite, inquit, quæ sunt Casaris Casari, & quæ sunt Dei Deo.*

Hæc ergò sententia sua demonstrat Dominus, & demonstrando docet, ut sicut iustum est homini mortali ea quæ illius sunt, & quæ ab illo donata sunt, tributaria subiectione reddi, ita iustū imò iustissimum est, Deo omnipotenti & immortalis ea quæ illius sunt, & quæ ab illo concessa sunt homini summa deuotione & humili subiectione deferri: Sunt autem homini à Deo concessa ratio & intellectus quibus ita uti debet, ut ad Dei similitudinem benè viuendo proficiat, atque hanc superscriptionem argentei in anima & mente sua ex sanctitatis fulgore suscipiat, *ad imaginem & similitudinem Dei.*

Igitur huiusmodi argenteum unū vel duos, siue tres aut plures, secun-

dum mensuram donationis Dei aliquis fidelis offert, ut compareret fructum illum, hoc est vitam æternam, quando fide quæ per dilectionem operatur, tendit & proficit ad Dei similitudinem: Sed mille affert argenteos, qui perfectæ sanctitatis claritate, Dei adeptus est imaginem & similitudinem.

Siue *millena vnitas* vnā significat fidem, vnum baptisma, vnum Deum qui operatur omnia in omnibus, & qui fructum illum, hoc est æternam desiderat vitam, oportet ut veram & rectam fidem teneat & doceat, vnum Deum & vnum hominem habeat & colat, nomen Christianitatis quod in baptismo suscepit, fide & operibus exornet, veram, Catholicam, & vnā diuinam scripturam legat, doceat, amplectatur, & sequatur; Igitur cum hæc de semetipsâ dilecta ad gratiam & gloriam dilecti dicit, continuo dilectus respondens ait: *vineam meam coram me est.*

Millena vnitas quid significet.

VERSUS XII.

Vinea mea coram me est: mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius.

Vinea, inquit, mea coram me est, hoc est cognosco & approbo meam vineam. Quid sit esse vineam Domini coram eo.